

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA BIH
VIJEĆE ZA GENETIČKI MODIFICIRANE ORGANIZME

Broj: UP-1-50-4-10-2/21

Datum, 8.3.2021.

Na osnovu člana 56. stav (1) tačka a) *Zakona o genetički modificiranim organizmima* („Službeni glasnik BiH”, broj 23/09), člana 126. stav (1) *Zakona o upravnom postupku* („Službeni glasnik BiH”, br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16), člana 18. *Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modificirane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište Bosne i Hercegovine i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje* („Službeni glasnik BiH”, br. 78/12 i 62/15) po zahtjevu za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište hrane za životinje koja sadrži GM soju MON 89788 jedinstvenog identifikacijskog koda MON-89788-1, podnesen od strane firme „JERKIĆ“ d.o.o., sa sjedištem u Posušju, ulica Vrpolje bb, Vijeće za genetički modificirane organizme (u daljem tekstu: Vijeće za GMO) je nakon razmatranja jednoglasno usvojilo i daje sljedeće

MIŠLJENJE

o podnesenom zahtjevu za izdavanje rješenja o odobrenju

Subjekt u poslovanju sa hranom za životinje firma „JERKIĆ“ d.o.o., ulica Vrpolje bb, Posušje, podnijela je zahtjev za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište hrane za životinje koja sadrži GMO koji je zaprimljen pod brojem UP-1-50-4-10/21 od 03.02.2021. godine u Agenciju za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija).

Vijeće za genetički modificirane organizme (u daljem tekstu: Vijeće za GMO) je nakon razmatranja gore navedenog zahtjeva, na šestoj sjednici Vijeća za GMO održanoj dana 05.03.2021. godine, ustanovilo da je u skladu sa članom 17a. *Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modificirane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište Bosne i Hercegovine i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanja* („Službeni glasnik BiH”, br. 78/12 i 62/15) uz zahtjev, od 02.02.2021. godine, priložena sljedeća dokumentacija:

- Ime i adresa podnosioca zahtjeva;
- Naziv uvoznika/distributera, subjekta koji hranu za životinje proizvodi, pakuje i stavlja na tržište;
- Rješenje o registraciji, broj 064-0-Reg-16-000263, sa punim nazivom firme;
- GMO certifikat izdat od strane nadležnog organa Brazila;
- Prevod GMO certifikata;
- Laboratorijski izvještaj iz Nizozemske;
- Prevod Laboratorijskog izvještaja;
- Odluka Evropske komisije broj 2019/2083/EU (Engleski jezik);
- Prevod Odluke Evropske komisije broj 2019/2083/EU ;

- Ovjerena Izjava sa obrazloženjem da se proizvod ili proizvodi koji su predmet Zahtjeva koriste isključivo kao hrana za životinje;
- Naziv proizvoda koji sadrži dati GMO;
- Dokaz o uplati naknade za podnošenje zahtjeva za izdavanje rješenja o odobrenju (kopija uplatnice).

Pregledom dostavljene dokumentacije Vijeće za GMO je jednoglasno zaključilo da je kompanija „JERKIĆ“ d.o.o. dostavila zakonski propisanu dokumentaciju, te **daje pozitivno mišljenje o podnesenom zahtjevu za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište Bosne i Hercegovine genetički modifikovane soje MON 89788 jedinstvenog identifikacijskog koda MON-89788-1 (kvantifikacija „Real-time PCR“), a koja će se koristiti isključivo kao hrana za životinje.**

Podnosilac zahtjeva može koristiti genetički modifikovanu soju MON 89788 jedinstvenog identifikacijskog koda MON-89788-1 samo kao hrana za životinje u proizvodu sljedećeg trgovačkog naziva:

1. Potpuna smjesa za tov pilića do 15 dana
2. Potpuna smjesa za tov pilića do 30 dana
3. Potpuna smjesa za tov pilića preko 30 dana
4. Potpuna smjesa za ishranu purica do 4 tjedana
5. Potpuna smjesa za ishranu purica do 8 tjedana
6. Potpuna smjesa za ishranu purica do kraja tova
7. Potpuna smjesa za ishranu koka nosilja
8. Potpuna smjesa za prasad 1 do 15 kg
9. Potpuna smjesa za tov svinja do 60 kg
10. Potpuna smjesa za tov svinja od 60 kg do kraja tova
11. Potpuna smjesa za krmače
12. Potpuna smjesa za telad od 50 do 100 kg
13. Potpuna smjesa za telad od 100 do 250 kg
14. Potpuna smjesa za junad od 250 do 350 kg
15. Potpuna smjesa za junad preko 350 kg
16. Potpuna smjesa za krave muzare preko 20 litara
17. Potpuna krmna smjesa za janjad do 15 kg težine
18. Potpuna smjesa za janjad u porastu i tovu
19. Dopunska smjesa za tov pilića
20. Dopunska smjesa za prasad i svinje
21. Dopunska smjesa za ishranu krava muzara
22. Sojina sačma 46%

Prilikom stavljanja naprijed navedenog proizvoda na tržište, a u skladu sa odredbama člana 52. *Zakona o genetički modifikovanim organizmima* („Službeni glasnik BiH”, broj 23/09) (u daljem tekstu: *Zakon*) i *Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modifikovane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište Bosne i*

Hercegovine i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje, podnosilac zahtjeva je dužan osigurati da:

- a) na zapakovanom proizvodu na oznaci piše: „**Ovaj proizvod sadrži genetički modificovanu soju (MON-89788-1)**“;
- b) se na nezapakovanom proizvodu ponuđenom krajnjem potrošaču oznaka: „**Ovaj proizvod sadrži genetički modificovanu soju (MON-89788-1)**“ stavi na proizvod ili neposredno uz proizvod, kao i na pratećoj dokumentaciji (faktura).

U skladu sa odredbama član 51. *Zakona*, podnosilac zahtjeva je dužan u daljoj distribuciji prema subjektu u poslovanju sa hranom koji prima proizvod dostaviti dokumentaciju u pisanoj formi sa informacijama da proizvod sadrži ili se sastoji od genetički modificovane soje MON-89788-1 i upoznati ih sa obavezom označavanja ovog proizvoda koji je namjenjen krajnjem potrošaču u skladu sa odredbama člana 52. *Zakona*.

U skladu sa odredbama člana 24. *Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modificovane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište Bosne i Hercegovine i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje*, podnosilac zahtjeva je dužan osigurati:

- za genetički modificovane organizme koji se koriste kao hrana za životinje i hranu za životinje koja sadrži ili se sastoji od GMO-a natpis „**genetički modificovana soja (MON-89788-1)**“, biće u zagradama neposredno iza određenog naziva hrane za životinje. Alternativno se te riječi mogu pojaviti u bilješci spiska hrane za životinje. Slova moraju biti barem iste veličine kao i u spisku hrane za životinje;
- za hranu za životinje proizvedenu od genetički modificovanih organizama natpis „**proizveden od genetički modificovane soje (MON-89788-1)**“ biće u zagradama neposredno iza određenog naziva hrane za životinje. Alternativno se te riječi mogu pojaviti u bilješci spiska hrane za životinje. Slova moraju biti barem iste veličine kao i u spisku hrane za životinje.

Zabranjeno je stavljati na tržište proizvode koji su predmet ovog mišljenja ako navedeni detalji nisu prikazani jasno, čitljivo i na način da se ne mogu brisati na propratnom dokumentu, ili, ako je to primjenjivo, na pakovanju na spremniku ili na njemu pričvršćenoj naljepnici/deklaraciji.

U skladu sa odredbama člana 24 stav (3) tač. c) i d) *Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modificovane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište Bosne i Hercegovine i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje*, u rješenju o odobrenju potrebno je navesti svako svojstvo ili obilježje kad se hrana za životinje razlikuje od svoje uobičajene slične hrane sa obzirom na sljedeće karakteristike i svojstva:

- 1) sastav,
- 2) hranjiva svojstva,
- 3) namjeravanu upotrebu,
- 4) implikacije na zdravlje određenih vrsta ili kategorija hrane, te navesti kad hrana za životinje može izazvati etičku ili religijsku zabrinutost.

Podnosilac zahtjeva kome se izda rješenje o odobrenju za stavljanje na tržište hrane za životinje koja sadrži genetički modificovanu soju MON 89788 jedinstvenog identifikacijskog koda MON-89788-1 je obavezan voditi bazu podataka za period od pet godina od dana izvršenja svake transakcije u skladu sa odredbama člana 51. stav (5) *Zakona*.

U skladu sa odredbama člana 51. stav (6) *Zakona*, u bazu podataka se unose sljedeće informacije:

- dodjeljeni jedinstveni kod proizvoda koji sadrže ili se sastoje od GMO-a u skladu sa odredbama *Pravilnika o uspostavljanju sistema za razvoj i dodjeljivanje jedinstvenih kodova za genetički modificovane organizme* („Službeni glasnik BiH“, broj 68/12);
- informacije na osnovu kojih se može identifikovati subjekt koji je stavio na raspolaganje i subjekt kojem su proizvodi stavljeni na raspolaganje.

U skladu sa odredbama član 54. *Zakona*, podnosilac zahtjeva je dužan prilikom rukovanja, prevoza i pakovanja GMO-a popratnom dokumentacijom jasno obilježiti GMO koji je namijenjen direktnom korišćenju za hranu za životinje ili za preradu; naznačiti da nisu namijenjeni namjernom unošenju u okoliš, te navesti mjesto za pribavljanje daljih informacija.

Kao metoda za otkrivanje i identifikaciju genetičke promjene koristi se metoda bazirana na PCR u realnom vremenu („Real-time PCR“) za određivanje količine soje MON 89788 jedinstvenog identifikacijskog koda MON-89788-1 u proizvodu na koji se ovo mišljenje odnosi.

Referentni materijal: ERMR-BF410 dostupan je preko Joint Research Centre (JRC) Evropske komisije, Institut za referentne materijale i mjerenja (IRMM).

Predsjednik Vijeća za GMO

Prof. dr. sci. Faruk Čaklovića